

YANGI ASR

НОВЫЙ ВЕК - НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
NEW CENTURY - SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL

ILMIY-METODIK JURNALI

 <https://doi.org/10.5281/zenodo.17078103>

Avezov MARDONBEK ABDULLAYEVICH
Nukus DPI, Informatika o'qitish metodikasi kafedrası o'qituvchisi

BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA PEDAGOGIK AMALIYOTNING O'RNI VA AHAMIYATI

Annotasiya

Ushbu maqolada malakaviy pedagogik amaliyotni to'g'ri va samarali tashkil etilishi, bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish, amaliyot jarayonida o'quvchilarni tarbiyalash, talabalarini g'oyaviy-siyosiy, aqliy, axloqiy, mehnat, jismoniy hamda estetik jihatdan tarbiyalashning birligini ta'minlashga doir ko'nikmalar shakllanishi masalasi ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: *lingvistik kompetensiya, kompetentlikka asoslangan yondashuv, bilim, ko'nikma, malakalar majmui, kommunikativ qobiliyat, pedagogik tamoyillar, ta'lim-tarbiya jarayoni.*

THE ROLE AND IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL PRACTICE IN TRAINING FUTURE INFORMATICS TEACHERS

Abstract

This article covers the question of the formation of skills related to the correct and effective organization of qualification pedagogical practice, the formation of professional competencies in future teachers, the education of students in the process of practice, the unity of ideological-political, mental, moral, labor, physical and aesthetic education of students.

Keywords: *linguistic competence, competence-based approach, knowledge, skill, set of abilities, communicative ability, pedagogical principles, educational process.*

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы Правильная и эффективная организации квалифицированной педагогической практики, формирования профессиональных компетенций у будущих педагогов, воспитания учащихся в процессе практики, формирования навыков обеспечения единства идейно-политического, умственного, нравственного, трудового, физического и эстетического воспитания учащихся.

Ключевые слова: *лингвистическая компетенция, компетентностный подход, знания,*

навыки, совокупность умений, коммуникативные способности, педагогические принципы, образовательный процесс.

KIRISH

Respublikamizda informatika va axborot texnologiyalari sohasini o'rganish va o'rgatishda asosiy qurol kompyuterlar va texnologiyalar bo'lganligi sababli ushbu sohani o'rganishda amaliyotning o'rni va ahamiyati beqiyos deb o'ylayman. Shu sababli talabalarning pedagogik amaliyotlarda faol qatnashishini ta'minlash muhim ahamiyatga egadir. Bo'lajak informatika o'qituvchilarini tayyorlashning muhim bosqichlaridan biri pedagogik amaliyot sanaladi. Oliy ta'lim muassasasi auditoriyasida egallangan nazariy bilimlar, malaka va ko'nikmalar maxsus ta'lim muassasalarida amaliyot davomida sinovdan o'tkaziladi, rivojlantiriladi.

Pedagogik amaliyot talabalarning kasb-hunar kollejlari, akademik litsey va umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'quv tarbiyaviy ishlarga kasbiy pedagogik va psixologik tayyorlash, ijodiy fikrlash, kasbiy mahorat va qobiliyatlarni rivojlantirish maqsadida tashkil etiladi.

Ta'lim ta'limni tashkil etishda o'quv jarayoni bilan birgalikda talaba-yoshlarni olgan bilim va ko'nikmalarini amaliyotda qo'llay bilishini tashkil etish ushuni ishlab shiqarish muassasalari, ta'lim-tarbiya maskanlari, bir so'z bilan aytganda tanlagan yo'nalishi bo'yicha amaliyot o'tkazishi va olgan bilimlarini mustaxkamlashi ushuni tarmoq sohalar biriktirildi. Ta'lim ta'limda amaliyotlarni tashkil etish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.

Biz izlanishlarimiz davomida shunday muammo va kamshiliklarga duch keldik va bu muammo echimi bo'lajak informatika o'qituvchilarini tayyorlashda amaliyotlarini tashkil etish hamda o'tkazishda dolzarb dir.

Ta'lim muassasalarida malakaviy amaliyotlarini tashkil etish hamda o'tkazishda mavjud muammolar va kamshiliklar tahlilini ko'rib chiqaylik.

Mavjud muammo va kamshiliklar	Muammoning eshimi
Malakaviy amaliyot mavzulari aks etgan o'quv qo'llanma va adabiyotlarni etarli emasligi.	Raqamli texnologiyalar muhitida elektron darsliklar va raqamli uslubiy qo'llanmalar yaratish.
Malakaviy amaliyot jarayonida har bir talaba ushuni jihozlangan ishshi o'rinlarning etarli emasligi.	Malakaviy amaliyotni tashkil etishda tabaqalashtirish ya'ni, amaliyot o'tash tashkilotining moddiy texnik imkoniyatini inobatga olib kurslar kesimida amaliyot grafisini ishlab chiqish.
Malakaviy amaliyot mashg'ulotlarining mavzulariga mos jihozlarning yo'qligi.	
Mavjud jihozlarning hozirgi zamon talablariga javob bermasligi.	Mutasaddi tashkilot va tegishli davlat organlari bilan birgalikda dasturlar asosida moddiy-texnik bazani yangilash.
Malakaviy amaliyot mavzulari ish beruvshilarning talablariga mos kelmasligi.	Ish beruvshi tashkilot rahbariyati bilan muntazam davra suhbatlari, ushrashuvlar tashkil etish.
Ayrim mutaxassis kasblari bo'yicha malakaviy amaliyotni o'tkazish ushuni tizimda foydalanayotgan dasturlarning etarli emasligi.	Malaka talablari, namunaviy o'quv dasturlarini bugungi talablarga mos ravishda ishlab chiqish. Mutaxassislik fanlari bo'yicha IT bilimni rivojlantirishga e'tibor qaratish.

Ishlab shiqarish ta'limi ustalari va maxsus fan o'qituvshilarining bilim va malakalarini etarli darajada emasligi.	O'qituvshi-pedagoglarni malakasini oshirish, zamonaviy pedagogik va kompyuter texnologiyalarini talab darajasi bilishi.
Ish beruvshi tashkilot, muassasa va muassasalar bilan hamkorlik shartnomalari yo'qligi hamda hamkorlik ishlari yo'lga quyilmaganligi.	Malakaviy amaliyotni tashkil etishda tashkilotlar bilan kelishgan holda moddiy-texnik imkoniyatni inobatga olib guruh va kurslar kesimida tashkil etish.
Malakaviy amaliyot dasturidagi mavzular ishlab shiqarish, xizmat ko'rsatish va xususiy sektorlarda faoliyatiga mos kelmasligi kabi bir qator muammolar mavjudligi aniqlandi.	Davlat xususiy sherikshilik va xususiy sektor tashkilotlarini bilan hamkorlikni ta'minlash va o'quv dasturlarini shunga mos ravishda integratsiyalashtirish.

1-jadvalda mavjud muammolar va ularning yeshimlari tavsiya etilgan.

Bundan tashqari amaliyotlarni tashkil etishda birinshi navbatda moddiy-texnik baza hisoblanadi. Davlat dasturi bo'yicha hududlarda amalga oshirilayotgan ishlar tizimli davom etmoqda. Bu ishlarni jadallashtirish zarur. Ushbu muammo va kamshiliklarni hal qilish bo'yicha tavsiya etilgan eshimlardagi faoliyatlar amalga oshirilsa, ta'lim muassasasilarida ishlab shiqarish amaliyotlari samarasi yanada oshadi.

Bizga ma'lumki, ta'lim-tarbiyaning asosiy maqsadi bo'lajak kasb egalarida yuksak ahloqiy fazilatlarni shakllantirish, talabalarda ta'limga bo'lgan talabni faollashtirish, kasbiy faoliyatga tayyorlash sifatini yuqori darajaga ko'tarishdan iborat. Shu sabab, biz tomonimizdan tadqiqot davomida bo'lajak informatika o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlash, ularning bilim, ko'nikma va malakalarini zamon talablariga mos ravishda shakllantirish, innovatsion texnologiyalar va yangisha yondashuvlarni ta'limda qo'llash, ta'lim sifatini nazorat qilish muammosi bo'yicha pedagog olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqot ishlarining ilmiy va nazariy jihatlarini tahlil qilindi.

Ta'limning barcha turlari va toifalari ushuni amaliyotlarni o'tkazish hamda tashkil etishda yuqorida sanab o'tilgan muammo va kamshiliklarga yechim topish kechiktirib bo'lmay masala hisoblanadi. Chunki, bo'lajak informatika o'qituvchilari malakali va raqobatbardosh bo'lishi ushuni o'quv jarayoni va amaliyoti talab darajasida bo'lishi zarur.

Shuni ta'kidlash joizki, bugungi kunda mamlakatimizda ta'limni axborotlashtirishning asosiy yo'nalishlaridan biri elektron ta'lim resurslarini yaratish va ulardan o'quv mashg'ulotlarida foydalanishdir. Ta'limni axborotlashtirishning zamonaviy bosqichda elektron ta'lim resurslariga dahldor bo'lgan elektron darsliklarni, ensiklopediyalarni, o'rgatuvchi dasturlarni, ta'lim oluvchilar bilimlarini avtomatlashtirilgan nazorat qilish tizimlarini, trenajrlarni, vebkvestlarni, kompyuterli ishbilarmon o'yinlarni, multimedia prezentatsiyalarni, virtual laboratoriyalarni va boshqa elektron didaktik vositalarni ishlab chiqishning yagona pedagogik yondoshuvini ishlab chiqish an'analari davom etmoqda.

Zamonaviy tadqiqotlarga ko'ra, elektron ta'lim resurslari talabalarining bilish faoliyatini ratsional tashkil etish, ta'limni yanada samarali qilish, ochiq ta'lim tizimini yaratish, faol o'qitish jarayoniga o'qishga qiziqishi yuqori bo'lgan qobiliyatli talabalarni jalb qilish, yangi didaktik vositalarga murojaat qilish va ta'lim jarayonining barcha bosqichlarini intensivlashtirish imkonini beradi.

“Elektron ta'lim resurslari” tushunchasini tahlil etishda, biz tomonimizdan shunday xulosaga kelindiki, o'qitish vositalariga yagona klassifikatsiya bo'lmaganidek, zamonaviy pedagogikada bu tushunchaning ham yagona ta'rifi yo'q ekan.

Multimediali elektron ta'lim resurslarida axborotlar zamonaviy usulda multimedia va animatsiya vositalari yordamida to'laqonli yoritiladi. Uning asosiy e'tiborli jihati shundaki,

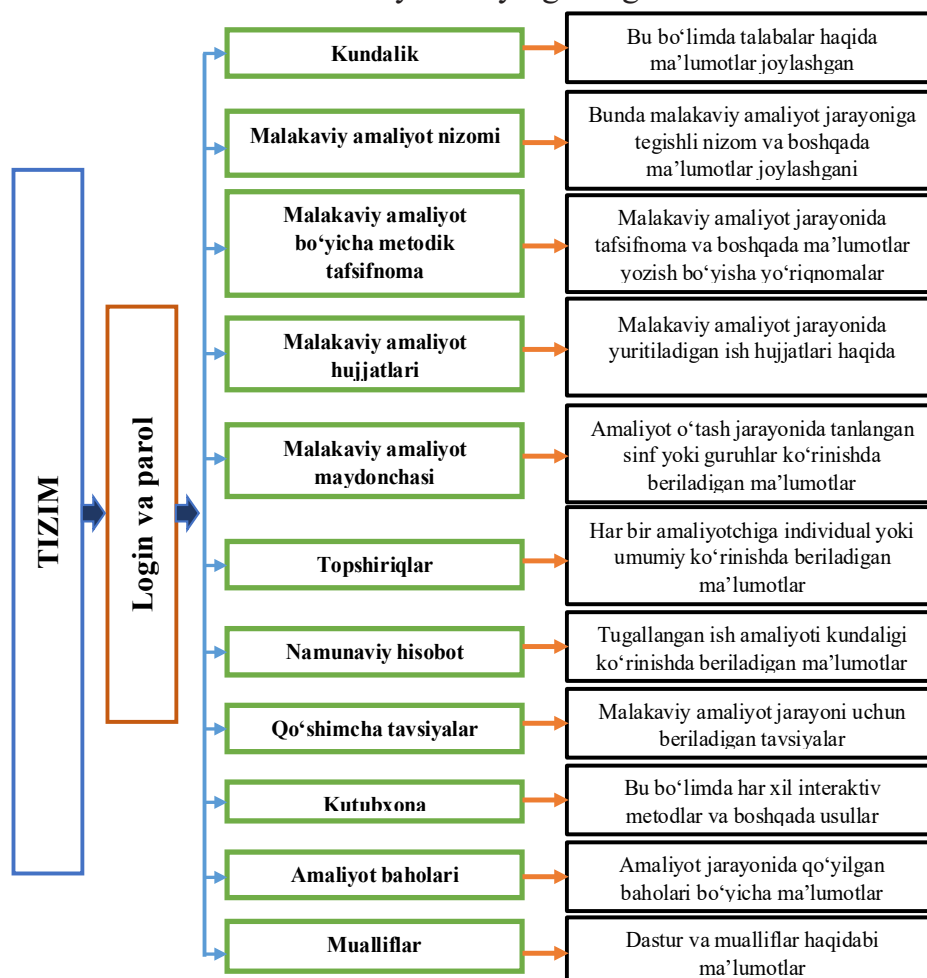
ta'lim oluvchilarning olingan bilimlarini interaktiv usulda nazorat qilish imkoni mavjud. Multimediali elektron ta'lim resurslarini yaratish jarayoniga turli yo'nalish bo'yicha mutaxassislar jalb qilinadi va ular quyidagilardir:

- O'qituvchilar;
- Psixologlar;
- Testologlar;
- Web-dizaynerlar;
- Dasturchilar.

Bu mutaxassislarning multimediali elektron ta'lim resurslarini yaratish jarayonida o'zlariga yuklanilgan vazifalari juda muhimdir. Chunki ularning har biri chin dildan bajarsa, dastur mukammal ishlay oladilar.

Pedagogik amaliyot davrida talabalar "Malakaviy amaliyot dasturi"da ko'rsatilgan ishlarni o'z vaqtida bajarishi, pedagogik amaliyot ish jurnalini yutishi lozim bo'ladi. Bu jarayonda talabalarga malakaviy amaliyot dasturi bo'yicha tushunchalar etishmasligi va ish jurnalini yuritishda har xil muammolarga dush kelishi, amaliyot rahbarlarining amaliyotchi talabalar bilan ishlashida turlicha fikrlar kelib chiqishi mumkin.

Malakaviy amaliyot o'quv sohalarini o'zlashtirish, ma'ruza, laboratoriya va izlanish ishlarining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Shuqur nazariy va ta'lim tayyorgarlikka ega bo'lgan, mutaxassislar ish faoliyatini tashkil qilish va boshqarishning zamonaviy uslublari bilan tanish bo'lgan kishik mutaxassislar tayyorlashning ko'r rejali ishi qiyin va mas'uliyatlidir va bunda ma'lum rol malakaviy amaliyotga to'g'ri keladi.

1-rasm. Yaratilgan elektron platformaning ishlatish strukturasi

Malakaviy amaliyotni o'tish jarayonida talabalar o'z mutaxassisligi va ixtisosliklari bo'yicha ishini tashkil qilish, hukumat qarorlari, fanga oid meyoriy hujjatlar bilan chuqur tanishadilar. Ta'lim muassasasi tomonidan biriktirilgan mas'ul va o'qituvshilar yordamida talabalar kundalik daftarni muntazam ravishda to'ldirib boradi.

Bu jarayonda biz yaratgan talabalar amaliyotini tashkil qilish mobil elektron tizimi yaqindan yordam beradi (1-rasm).

Bu tizimning ahamiyati shundaki, amaliyotga javobgar o'qituvchi talabalarning davomati, ularning o'z darslariga to'liq qatnashayotgani va hujjatlari ustida qanday ishlayotganini kiritib reyting chiqarib borishi mumkin. Bundan tashqari talabalarga topshiriqlarni etkazish kerak bo'lsa ushbu elektron tizim eng optimal yechimdir.

Bo'lajak informatika o'qituvchilarini tayyorlashda biz taqdim etayotgan dasturlardan foydalanish o'quv jarayonini faollashtiradi, talabalarning o'rganilayotgan fanga qiziqishini va o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi, o'quv materialini yanada chuqurroq anglashga imkon beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. A.K.Raximov, B.B.Abdiraimova. Pedagogik amaliyot o'tkazish metodikasi. O'quv qo'llanma. «MALIK PRINT CO» Toshkent – 2021.
2. R.Niyozimbetova, T.Yusupova, G.Eshchanova. Pedagogik amaliyot. O'quv metodik qo'llanma. Toshkent – 2017.
3. J.O'.Muxammadiyev, Z.R.Raxmonov. Matematika va informatika o'qitish metodikasi. «ZEBO PRINT» Toshkent-2021.
4. Maxkamov, X. «Bo'lajak informatika o'qituvchilarni o'quv amaliyoti jarayonida pedagogik faoliyatga tayyorlash yo'llari». Interpretation and Researches, т. 1, вып. 1, июнь 2023 г., <https://interpretationandresearches.uz/index.php/iar/article/view/592>.
5. Kunnazarov Amangeldi Quatbaevich. "Methodology of creating and using software tools in computer science". European Scholar Journal, vol. 4, no. 01, Jan. 2023, pp. 56-59, <https://www.scholarzest.com/index.php/esj/article/view/3158>.